

Kaspars Antonovičs, Juris Salaks

Profesors Georgs Andrejevs – ārsts, zinātnieks un politiķis

Anotācija

Profesoru *Dr. habil. med.* G. Andrejevu (1932–2022) pelnīti var dēvēt par Latvijas anestezioloģijas un reanimatoloģijas celmlauzi un pamatlicēju. Viņš bijis viena no ievērojamākajām personībām Latvijas anestezioloģijā, reanimatoloģijā un medicīnā kopumā, neatsverams ir viņa ieguldījums Latvijas medicīnas un zinātnes attīstībā. Profesora Andrejeva vadībā anestezioloģija Latvijā kļuva par atsevišķu medicīnas nozari, pateicoties aktīvai viņa dalībai pasaules līmeņa zinātniskajās konferencēs, kur viņš ne tikai aktīvi apguva jaunāko pasaules praksi un pieredzi anestezioloģijā un reanimatoloģijā, bet arī prezentēja savus pētījumus, izgudrojumus un profesionālo pieredzi, gūstot starptautisku atzinību pasaules līmenī. Georgs Andrejevs bija ārsts, izgudrotājs, Latvijas Zinātņu akadēmijas īstenais loceklis, vairāk nekā 200 zinātnisko darbu un vairāk nekā 10 izgudrojumu autors. Paralēli aktīvai praktiskajai darbībai anestezioloģijas jomā viņš izglītoja jaunu Latvijas anesteziologu paaudzi.

1990. gada 4. maijā Georgs Andrejevs balsoja par Latvijas neatkarību un turpmāk nesa tās vārdu pasaulē gan kā politiķis un ārlietu ministrs, gan kā vēstnieks un diplomāts. Viņš bija Atmosdas laika politiķis, diplomāts un valstsvīrs – bijis ārlietu ministrs, 5. Saeimas un Eiropas Parlamenta deputāts, aktīvs sabiedrisks darbinieks, divkārtšais Trīszvaigžņu ordeņa kavalieris.

Atslēgvārdi: Latvijas medicīna, anestezioloģija, reanimatoloģija, politika, zinātniskie atklājumi, zinātniskie sasniegumi, starptautiskā zinātniskā sadarbība.

Ievads

Habilitētajam profesoram, ārstam un valstsvīram Georgam Andrejevam bijis 90 gadus garš, bagāts un zinātniskiem sasniegumiem piepildīts mūžs. Viņa dzīves gaitas detalizēti attēlotas autobiogrāfijā – memuāros “Man dāvātais laiks” (2018). Analizējot viņa dzīves gājumu un sasniegumus, droši var teikt, ka G. Andrejevu var pieminēt gan kā politiķi, gan kā izcilu medicīnas darbinieku un pētnieku. Īpaši jāuzsver G. Andrejeva pētnieciskie sasniegumi, starptautiskā zinātniskā sadarbība, kas sekmēja anestezioloģijas pacēlumu Latvijā augstā līmenī, kā arī viņa izgudrojumi anestezioloģijā, kas tiek izmantoti vēl šodien.

Profesora G. Andrejeva bērnība, skolas gadi un studiju gaitas

Profesors Georgs Andrejevs dzimis 1932. gada 30. oktobrī kā otrais bērns krāšņu un kamīnu podnieka un mājsaimnieces ģimenē Tukumā, kur pagāja profesora bērnība un skolas gadi. 1944. gadā vācu armijas spiediena rezultātā zēns kopā ar māti devās bēgļu gaitās uz nacistiskās Vācijas okupēto Sudetu apgabalu, bet pēc kara, kad toreizējā Čehoslovākija nonāca PSRS ietekmes sfērā, atgriezās Tukumā, kur 1948. gadā ar izcilību absolvēja Tukuma sākumskolu, bet 1952. gadā ar sudraba medaļu – Tukuma 1. vidusskolu. Pēc vidusskolas absolvēšanas Georgs izvēlējās studēt medicīnu. Pateicoties labajam Tukuma 1. vidusskolas raksturojumam, kurā minēta viņa aktīvā sabiedriskā darbība, darbība komjaunatnē, kā arī sasniegumi sportā (vieglatlētikā, alpīnismā), viņu ārpus konkursa uzņēma studentu kārtā, t. i., 1953. gadā sekoja studijas Rīgas Medicīnas institūtā (RMI), kuru viņš 1959. gadā absolvēja ar izcilību, iegūstot ārsta profesiju.¹ 1957. gadā mācības nācās uz laiku pārtraukt, tomēr tas būtiski neietekmēja G. Andrejeva karjeru.²

Lai gan G. Andrejevu studiju gados vairāk saistīja ķirurģija, tomēr, ieklausoties profesora Aleksandra Bieziņa argumentā, ka ķirurģija nespēs attīstīties bez kādas citas ļoti svarīgas disciplīnas – anestezioloģijas, students pievērsies tai. G. Andrejevs 1960. gadā studēja sešu mēnešu kursus

---

¹ Georgs Andrejevs. Latvijas ļaudis (2016). Virtuālā enciklopēdija, 15.03.2016, https://web.archive.org/web/20151107004117/http://www.latvijaslaidis.lv/users/andrejevs_georgs/

² Rizhskii Meditsinskii institut. Lichnoe delo № 52003. Andrejevs Georgs Nikolaja d. Arhīva nr. 1720S, apraksts nr. 6, 1959. Rīgas Stradiņa universitātes arhīvs.

Maskavas Centrālajā ārstu kvalifikācijas celšanas institūtā, kur absolvēja ārstu kvalifikācijas fakultāti, iegūstot anesteziologa- reanimatologa profesiju, kā arī no 1961. līdz 1984. gadam stažējās anestezioloģijas un intensīvās terapijas jomā Maskavā, Ļeņingradā, Kijevā, Odesā un Vīnē, apgūstot citu padomju republiku un arī pasaules pieredzi.³ Arī savā intervijā 2021. gadā G. Andrejevs uzsver profesora A. Bieziņa lomu viņa anesteziologa karjeras izvēlē.⁴

Tomēr mācības augstskolā nenoritēja gludi, jo jaunietis saskārās ar materiālajām grūtībām. G. Andrejeva personas lietā ir iesniegums dekānam, kurā viņš lūdza atbrīvot viņu no mācību maksas ģimenes apstākļu dēļ. Šajā laikā smagi slimoja viņa vecāki, mira māte. Situāciju sarežģīja arī ģimenes stāvoklis, gaidāmā bērna piedzimšana un nepieciešamība maksāt par īrēto istabiņu. Iespējams, materiālās problēmas kļuva par klupšanas akmeni G. Andrejeva studenta karjerā, kas veicināja nelabvēļu aktivitātes viņa izslēgšanai no augstskolas. 1957. gadā G. Andrejevam kāds studiju biedrs izvirzīja apvainojumu par stipendiju naudas izspiešanu no kursabiedriem, spekulāciju ar biļetēm, naudas piesavināšanos un amorālu uzvedību, kā rezultātā tika pieņemts lēmums viņu izslēgt no komjaunatnes un institūta. Vēlāk, kā G. Andrejevs atklāja savā iesniegumā, kurā lūdza dot iespēju viņam atgriezties institūtā, viņš kā argumentu minēja arī savus pirmos zinātniskos sasniegumus: studiju gados viņš bija izstrādājis savu pirmo zinātnisko darbu mikrobioloģijā, kuru ar visaugstāko atzinību novērtēja tā laika izcilie profesori Ernests Burtņieks un Aleksandrs Liepukalns un ar kuru viņš kā students 1956. gadā uzstājās Minskas Valsts medicīnas institūtā (Baltkrievijas PSR) Studentu zinātniskās biedrības XIV konferencē. 1957. gadā G. Andrejevs stažējās Ukrainas PSR, Odesas Nikolaja Pirogova vārdā nosauktajā medicīnas institūtā profesoru I. J. Dejniņa un M. P. Sokolovska vadībā.⁵ Tie bija argumenti, kas palīdzēja viņa atjaunošanā

---

³ Laganovskis, G. (2015). "Savu esmu izdarījis. Ārsts, zinātnieks, politiķis un diplomāts Georgs Andrejevs," Doctus, 20.01.2015, <https://www.doctus.lv/raksts/personibas-un-viedokli/intervijas/savu-esmu-izdarijis.-arsts-zinatnieks-politikis-un-diplomats-georgs-andrejevs-2566/>

⁴ Nils Hansson, Felicitas Söhner. "Bridging the Baltic interview with Georgs Andrejev", 21.08.2021. Published 26.01.2022, <https://mediathek.hhu.de/watch/5a6b6e31-8541-48da-b214-2bc4391463db>

⁵ Rizhskii Meditsinskii institut. Lichnoe delo № 52003. Andrejevs Georgs Nikolaja d. G. Andrejeva iesniegums, 13.05.1957. Arhīva nr. 1720S, lietu apraksts nr. 6, 19–21. lpp. Rīgas Stradiņa universitātes arhīvs.

institūtā, tāpat kā darbavietas, RMI arodkomitejas, komjaunatnes komitejas pozitīvie raksturojumi un RMI partijas organizācijas rezolūcija, kā arī zvērests vairāk nekad neaptraipīt padomju studenta godu, kas gan vairāk jāuztver kā nodeva laikmetam un režīmam. Pēc institūta beigšanas, kā norādīja savā iesniegumā, G. Andrejevs vēlējās strādāt par mikrobiologu vai par ķirurgu.

Darba gaitas G. Andrejevs uzsāka 1957. gadā Rīgas pilsētas ātrās palīdzības stacijā. Tā sākās viņa darba mūžs medicīnā.

Kopumā medicīnā tika pavadīti vairāk nekā 30 G. Andrejeva mūža gadi – no studenta un ātrās medicīnas palīdzības feldšera, ārsta, nodaļas vadītāja, augstskolas pasniedzēja – asistenta, docenta un profesora, katedras vadītāja – līdz Latvijas Zinātņu akadēmijas īstenajam loceklim. 1959. gadā viņš absolvēja RMI. 1964. gadā G. Andrejevs aizstāvēja disertāciju “Bemegrīda⁶ pielietojums anestezioloģijā un neatliekamajā medicīniskajā palīdzībā” un ieguva medicīnas zinātņu kandidāta grādu. 1966. gadā viņš kļuva par Latvijas Anesteziologu biedrības pirmo priekšsēdētāju, savukārt 1972. gadā ar disertāciju “Oriģinālas narkozes un plaušu mākslīgās ventilācijas sejas maskas izveide” ieguva medicīnas zinātņu doktora grādu un tika ievēlēts par RMI profesoru.⁷ 1991. gadā viņam tika piešķirts habilitētā medicīnas doktora (*Doctor habilitatus medicinae, Dr. habil. med.*) grāds. No 1995. gada G. Andrejevs bija Apvienotās Karalistes Anesteziologu karaliskās koledžas (*Royal College of Anaesthesiologists*) ievēlēts biedrs, no 1996. gada – Eiropas Anesteziologu Akadēmijas biedrs, un no 1997. gada – Vācu Anesteziologu sabiedrības biedrs.⁸

1962. gadā G. Andrejevs tika apstiprināts par Latvijas PSR Veselības aizsardzības ministrijas galveno anesteziologu. XX gadsimta 60. gadi bija auglīgs laikposms viņa medicīnas darbinieka profesionālajā karjerā: pēc anesteziologa-reanimatologa specialitātes ieguves viņš dibināja un vadīja Republikāniskās klīniskās slimnīcas (RKS, tagad – Paula Stradiņa Klīniskā

---

⁶ Bemegrīds ir centrālās nervu sistēmas stimulators.

⁷ Laganovskis, G. (2015). “Savu esmu izdarījis. Ārsts, zinātnieks, politiķis un diplomāts Georgs Andrejevs,” *Doctus*, 20.01.2015, <https://www.doctus.lv/raksts/personibas-un-viedokli/intervijas/savu-esmu-izdarijis-arsts-zinatnieks-politikis-un-diplomats-georgs-andrejevs-2566/>

⁸ Kaidaka, K. (2022). LĀZA piemiņas vārdi Georgam Andrejevam. Latviešu ārstu un zobārstu apvienība (LĀZA), 18.07.2022, <https://www.latviesi.com/jaunumi/laza-pieminas-vardi-georgam-andrejevam>

universitātes slimnīca) Anestezioloģijas nodaļu, pēc tam arī klīniku un katedru. 1974. gadā no Rīgas Medicīnas institūta (šobrīd – RSU) anestezioloģijas un reanimatoloģijas kursa izauga Anestezioloģijas un reanimatoloģijas katedra, kuru ilgus gadus, līdz iesaistījās politikā Latvijas neatkarības atjaunošanas gados, vadīja profesors G. Andrejevs. Katedrā par pirmajiem docētājiem kļuva viņa skolnieki un kolēģi Egons Daugulis, Aivars Zīrnis, vēlāk Antoņina Sondore.⁹ RKS Anestezioloģijas nodaļai profesors veltīja visus sava darba gadus medicīnā, līdz 1990. gadā, līdz ar Latvijas neatkarības atjaunošanu, aizgāja politikā.

RMI Anestezioloģijas un reanimatoloģijas katedras vadītājs profesors Georgs Andrejevs darba kabinetā (Rīgā, Pilsoņu ielā 13), 1975. gads.
(Foto: Paulis Cīrulis. RSU Vēstures muzejs, RSUMz 238/201)

---

⁹ Vētra, J., sast. (2010). No universitātes līdz universitātei: Rīgas Stradiņa universitātes akadēmiskās darbības vēsture dokumentos un atmiņās. Rīga: Rīgas Stradiņa universitāte, 86–90.

Profesora zinātniskā darbība un sasniegumi

Līdztekus ārsta un mācībspēka praksei, vēlāk – arī profesora zinātniskajai un politiskajai karjerai, G. Andrejevs aktīvi pievērsās inovācijām anestezioloģijas un reanimatoloģijas jomā un ar tām saistītajai pētniecībai, kas deva iespēju viņam vēlāk piedalīties arī Vissavienības un ārvalstu zinātniskajos saietos. Jau 1966. gadā G. Andrejevs, neraugoties uz savu jaunību, bija divu medicīnas jomas izgudrojumu, septiņu racionalizācijas priekšlikumu un 29 zinātnisko publikāciju autors.¹⁰

Līdz XX gadsimta 60. gadiem anestezioloģijas līmenis Rietumos un PSRS bija izteikti atšķirīgs, jo PSRS anestezioloģijas prakse faktiski bija narkozes māsas kompetencē, bet pasaulē jau sāka attīstīties operācijas krūšu dobumā, kur ķirurģiskā darbība līdz šim bija ierobežota. Sevišķi bīstamas bija operācijas, kurās tika atvērta pleirālā telpa, jo, to atverot, tīri mehānisku spēku iespaidā plaušas saplok un pacients nevar elpot. Lai to pārvarētu, vajadzēja metodes, ar ko varētu uzturēt dzīvības funkcijas, mākslīgi ventilējot plaušas atvērtā krūškurvī.¹¹ Šī problēma kļuva par vienu no G. Andrejeva pētniecības virzieniem, tādējādi liekot pamatus Latvijas reanimatoloģijai.

G. Andrejevs inovācijas realizēja arī praksē. XX gadsimta 60. gados RKS viņš demonstrēja PSRS Veselības aizsardzības, Čehoslovāķijas sociālistiskās republikas un Latvijas PSR veselības aizsardzības ministriem hiperbārās oksigenizācijas kameras darbību. G. Andrejeva ziņojums aptvēra arī tādu jautājumu kā speciālās medicīniskās palīdzības izbraukuma dienesta daudzveidība. G. Andrejeva ziņojums izraisīja interesi PSRS Valsts plānošanas komisijas locekļu vidū.

Par savu pirmo praktisko inovāciju profesors uzskata reanimobili – pasaulē pirmo reanimācijas automašīnu uz mikroautobusa “Latvija” bāzes, ko sāka izmantot Rīgas Ātrās medicīniskās palīdzības stacija. Iepriekš šādas mobilās reanimācijas brigādes Krievijā ierīkoja lielos autobusus, bet Amerikā – uz kravas mašīnas bāzes. Ar šo tehniku, sevišķi katastrofu

---

¹⁰ Rīgas Medicīnas institūts. Personālā lieta Nr. 28. Andrejevs Georgs Nikolaja d. Lichnyi listok po uchetu kadrov, 11.08.1966. Arhīva lietu apraksts nr. 7, lieta 5676. Rīgas Stradiņa universitātes arhīvs.

¹¹ Laganovskis, G. (2015). “Savu esmu izdarījis. Ārsts, zinātnieks, politiķis un diplomāts Georgs Andrejevs,” Doctus, 20.01.2015, <https://www.doctus.lv/raksts/personibas-un-viedokli/intervijas/savu-esmu-izdarijis.-arsts-zinatnieks-politikis-un-diplomats-georgs-andrejevs-2566/>

gadījumā, daudz kur nevarēja piekļūt. Mūsdienās pasaulē šādam specializētam transportam ar intensīvās terapijas aprīkojumu izmanto galvenokārt mikroautobusus, bet radās tie Latvijā, uz “RAF 977” bāzes. Tika panākts, ka Veselības ministrija no RAF nopirka vienu pasažieru mikroautobusu, bet Rīgas Ātrās palīdzības tehniskie darbinieki pārveidoja tā salonu un pēc G. Andrejeva komandas projekta iemontēja aparatūru, atstājot vietu pacientam un vismaz diviem mediķiem. Jauns izgudrojuma attīstības posms sākās, kad *Tamro* rūpnīca Somijā sāka izgatavot reanimobiļus uz mikroautobusa “RAF” bāzes ar paaugstinātu salona jumtu un rietumvalstu aprīkojumu.¹²

Pilnveidojot anestezioloģijas un reanimatoloģijas metodes, tapa vairāki izgudrojumi, tika saņemti patenti un nostiprinātas autortiesības, kā arī gūtas valsts atzinības un apbalvojumi – goda nosaukumi “LPSR Valsts prēmijas laureāts” un “LPSR Nopelniem bagātais racionalizators”, PSRS Tautas saimniecības sasniegumu izstādes (Maskavā) zelta medaļa, Ministru Padomes goda raksti u. c. apbalvojumi.¹³

1972. gads bija pavērsiens G. Andrejeva zinātniskajā karjerā. Viņš uz Paula Stradiņa Republikas klīniskās slimnīcas bāzes kā darba grupas vadītājs, izmantojot Reanimācijas centra medicīnas mašīnas – mikroautobusus “RAF”, tai skaitā eksperimentālo modeli “RAF-2203” –, ieviesa tajās ārstnieciski diagnostisku aparatūru mašīnu salonos ātrās medicīniskās palīdzības sniegšanai slimajiem un cietušajiem pacientiem pirmshospitalizācijas posmā. Tika ņemts vērā mašīnas grīdas augstums, ātrums, motora dzinēja jauda, ietilpība un ārvalstu analogi. Eksperimentālais modelis tika demonstrēts starptautiskā izstādē “Zdrovookhranenie-74” Maskavā 1974. gada maijā-jūnijā. G. Andrejeva zinātniskie atklājumi tika ieviesti mikroautobusu rūpnīcā “RAF” uz modernizētā mikroautobusa “RAF-2203” bāzes. Tajā tika iestrādāts medicīniskās aparatūras komplekss, kas ietvēra tādas ierīces kā elektriskais defibrilators, elektrokardioskops, elektrokardiogrāfs,

---

¹² Laganovskis, G. (2015). “Savu esmu izdarījis. Ārsts, zinātnieks, politiķis un diplomāts Georgs Andrejevs,” Doctus, 20.01.2015, <https://www.doctus.lv/raksts/personibas-un-viedokli/intervijas/savu-esmu-izdarijis.-arsts-zinatnieks-politikis-un-diplomats-georgs-andrejevs-2566/>

¹³ Rīgas Medicīnas institūts. Personālā lieta Nr. 28. Andrejevs Georgs Nikolaja d. Reshenie institutskoi komissii Rizhskogo meditsinskogo instituta po zameshcheniiu vakantnykh dolzhnostei ..., 17.05.1974. Arhīva lietu apraksts nr. 7, lieta 5676, lpp. 79–80. Rīgas Stradiņa universitātes arhīvs.

automātiskais mākslīgais plaušu elpināšanas aparāts, manuālais mākslīgais plaušu elpināšanas aparāts, inhalācijas analģēzijas un narkozes aparāts, pārnesamais kājminamais sūknis, elektriskais sūknis, skābekļa un slāpekļa baloni, asins un plazmas pārlejамie aparāti, kā arī nodrošināts attiecīgs spriegums sistēmas veiksmīgai darbībai.¹⁴

RMI Anestezioloģijas un reanimatoloģijas katedras vadītājs profesors Georgs Andrejevs demonstrē savu izgudrojumu – anestēzijas masku (Rīgā, Pilsoņu ielā 13), 1975. gads (Foto: Paulis Cīrulis. RSU Vēstures muzejs, RSUMz 246/1489)

Vēlāk tapa citi inovatīvi modeļi, piemēram, modelis “RAF-2915”, kuru tika plānots laist apgrozībā 1986. gadā – 7500 modeļus gadā.¹⁵

Savā izgudrotāja praksē profesors saskārās ar vairākām problēmām, kas kavēja gan izgudrojumu ieviešanu praksē, gan vēlāk arī dalīšanos ar pieredzi zinātniskajos komandējumos ārpus PSRS robežām.

¹⁴ Rīgas Medicīnas institūts. Otchet o vypolnenii dogovora na provedenie nauchno-issledovatel'skoj raboty po teme “Nauchnoe meditsinskoe obosnovanie razrabotki variantov avtomobilei skoroi meditsinskoi pomoshchi za 1974 god”, 507. fonds, 15. apraksts, 122. lieta. Latvijas Valsts arhīvs (LVA).

¹⁵ Rīgas Medicīnas institūts. Tekhnicheskie akt priemki-sdachi NIR: 11/84 PAΦ-5 0500-71, 507. fonds, 15. apraksts, 122. lieta, 76. lp. Latvijas Valsts arhīvs (LVA).

G. Andrejevam viņa anesteziologa praksē bija 10 jaunievedumu anestezioloģijas un reanimatoloģijas metožu uzlabošanā, no kuriem būtiskākais zinātniskajā karjerā bija metožu pilnveidošana pacienta elpināšanas jomā. Tobrīd galvenokārt tika domāts par to, kā uzlabot endotraheālo intubācijas metodi, nevis par senākajām maskas metodēm. Profesors intervijā atklāj, ka ar savu ideju bija vērsies dažādos institūtos Maskavā, kas nespēja to tehniski realizēt, jo tiem nebija nepieciešamās mīkstās netoksiskās plastmasas un citu materiālu. Beidzot, pateicoties Latvijas Veselības aizsardzības ministra Vilhelma Kaņepa un Medicīnas institūta rektora Vladislava Korzāna atbalstam, tika iedalīts nepieciešamais finansējums, lai slēgtu līgumu par ierīces izgatavošanu Francijā, bet sākās Atmodas laiks, un Latvijas valūta pazuda Maskavas Ārējās tirdzniecības bankā.¹⁶

Profesora G. Andrejeva politiskā darbība

Raksturojot ārstu, zinātnieku G. Andrejevu kā personību, jāpiemin arī viņa politiskā un sabiedriskā darbība. Latvijas valstij atgūstot neatkarību, Georgs Andrejevs aktīvi iesaistījās politiskajā dzīvē, kļūstot par aktīvu Latvijas Tautas Frontes locekli. Šai laikā notika autora pašvērtējumā viņa mūža svarīgākais notikums, ko savā autobiogrāfijā “Man dāvātais laiks” atzīst pats autors: G. Andrejevs no Latvijas Tautas Frontes saraksta tika ievēlēts par Latvijas Augstākās Padomes deputātu un 1990. gada 4. maijā balsoja par Latvijas Republikas valstisko neatkarību. 1993. gadā viņš tika ievēlēts 5. Saeimā, kā arī bija valdības sastāvā. Viņa politiskā karjera turpinājās ar Ārlietu ministra amatu (1992–1994), īpaši ar aktīvu darbību PSRS armijas izvešanā no Latvijas.

G. Andrejeva karjeru lielā mērā sagrāva t.s. “čekas piecīšu sāga”, kad piecus 5. Saeimas deputātus – Aivaru Kreitusu, Robertu Mīlbergu, Edvīnu Inkēnu, Andreju Siliņu un Georgu Andrejevu – apsūdzēja sadarbībā ar VDK, pamatojoties uz to, ka tika atrastas viņu kartītes t. s. “čekas maisos”. Tomēr arī šādā situācijā profesors spēja saglabāt pašcieņu un rīkoties maksimāli godīgi: viņa atbilde bija atklāta atzīšanās sadarbībā ar čeku un atteikšanās no ministra amata. Totalitārā PSRS politiskā režīma apstākļu spiests,

---

¹⁶ Laganovskis, G. (2015). “Savu esmu izdarījis. Ārsts, zinātnieks, politiķis un diplomāts Georgs Andrejevs”, Doctus, 20.01.2015, <https://www.doctus.lv/raksts/personibas-un-viedokli/intervijas/savu-esmu-izdarijis.-arsts-zinatnieks-politikis-un-diplomats-georgs-andrejevs-2566/>

viņš savulaik čekai bija devis savu parakstu par ārzemju komandējumu atskaitēm. Ņemot vērā totalitārā režīma specifiku un iespējamo ietekmi uz G. Andrejeva zinātnisko karjeru un pētniecības darbu, kā arī PSRS drošības iestāžu plašajām pilnvarām to ierobežot, šī raksta autoru skatījumā tas traktējams kā G. Andrejeva izmisuma solis un vienīgā iespēja, lai brīvi varētu doties ārzemju pieredzes apmaiņas braucienos. Savā atklātajā vēstulē viņš to atklāti atzina, vienlaikus atsakoties no ārlietu ministra amata un cerot, ka arī pārējie “čekas piecīšu sāgā” iesaistītie politiķi sekos viņa paraugam un ka politiķu aprindās notiks lustrācija. Tomēr tas nenotika, un G. Andrejevs tā arī palika vienīgais politiķis, kas rīkojās saskaņā ar savu sirdsapziņu un ar to iemantoja sabiedrības cieņu.

Pēc neilgas atgriešanās ārsta un mācībspēka darbā G. Andrejevs saņēma piedāvājumu strādāt par Latvijas sūtni Kanādā. No 1995. līdz 1998. gadam viņš bija Latvijas vēstnieks Kanādā, bet no 1998. līdz 2004. gadam – Latvijas vēstnieks Eiropas Padomē Strasbūrā. Pēc sūtņa kadences beigām viņš kļuva par Latvijas pastāvīgo pārstāvi Eiropas Padomē, kā arī par deputātu Eiropas Parlamentā (2004–2009), cīnoties par Latvijas interesēm. Divreiz, 1998. un 2000. gadā, profesors kļuva par III šķiras Trīszvaigžņu ordeņa kavalieri, kā arī tika apbalvots ar 1991. gada barikāžu dalībnieka piemiņas zīmi.

Georgs Andrejevs ar dzīvesbiedri Anitu bija izveidojuši stipendiju studentiem, kuru šobrīd aprūpē “Vītolu Fonds”. Pat esot pensijā, Georgs Andrejevs veica sabiedrisku darbu kā Ārlietu ministrijas goda vēstnieks, kā viens no sabiedriskās organizācijas “Meierovica biedrība par progresīvām pārmaiņām” dibinātājiem. Profesors G. Andrejevs nomira 2022. gada 16. jūlijā 90 gadu vecumā.¹⁷

Nobeigums

Georgam Andrejevam dāvātais laiks bija deviņi gadu desmiti. 2018. gada 30. oktobrī G. Andrejevs, atzīmējot savu 86. dzimšanas dienu, uzrakstīja autobiogrāfiju “Man dāvātais laiks”, ko klajā laida izdevniecība “Zvaigzne ABC” un kurā atainots tik daudziem zināmā anesteziologa, pedagoga, politiķa, diplomāta un godavīra dzīves ceļš.

---

¹⁷ Kaidaka, K. (2022). LĀZA piemiņas vārdi Georgam Andrejevam. Latviešu ārstu un zobārstu apvienība (LĀZA), 18.07.2022, <https://www.latviesi.com/jaunumi/laza-pieminas-vardi-georgam-andrejevam>

Profesors G. Andrejevs ir viens no ievērojamākajiem mediķiem, profesoriem, pētniekiem, izgudrotājiem un personībām Latvijas medicīnas vēsturē kopumā, anestēzijas un reanimatoloģijas vēsturē, sniedzot nenovērtējamu ieguldījumu šo nozaru attīstībā Latvijā un savu izgudrojumu popularizācijā pasaulē. Ņemot vērā profesora G. Andrejeva zinātnisko darbību un pētnieciskos sasniegumus, viņš bija ievērojama, spilgta un daudzpusīga personība Latvijas medicīnā. Viņa inovācijas tiek izmantotas vēl šodien. Pateicoties viņa izgudrojumam – reanimobilim, pasaulē pirmajai reanimācijas automašīnai uz mikroautobusa “RAF-2203” bāzes ar salonā iestrādātu ārstnieciski diagnostisku aparāturu ātrās medicīniskās palīdzības sniegšanai slimajiem un cietušajiem pacientiem pirmshospitalizācijas posmā un pacienta elpināšanas jomā –, vēl ceļā uz stacionāru tika glābtas daudzas pacientu dzīvības.

Professor Georgs Andrejevs – Physician, Scientist and Politician

Summary

Professor, *Dr. habil. med.* G. Andrejevs (1932–2022) can rightly be called the pioneer and founder of Latvian anaesthesiology and reanimatology. He was one of the most prominent personalities in Latvian medicine and his contribution to the development of science is also invaluable. Under the leadership of Professor Andrejevs, anaesthesiology became a separate branch of medicine in Latvia. It was due to his active international professional cooperation, in which he not only actively learned the latest world practices and experience in anaesthesiology and resuscitation, but also presented his research, inventions, and professional experience, gaining international recognition at the global level.

Georgs Andrejevs was a physician, inventor, full member of the Latvian Academy of Sciences, and author of more than 200 scientific papers and more than 10 inventions. His innovations are still being applied to this day. Thanks to his invention, the reanimobile, the world's first resuscitation vehicle based on the RAF-2203 minibus with medical diagnostic equipment in the cabin to provide emergency medical assistance to sick and injured patients in the prehospitalization phase and in the area of patient breathing, many patients' lives were saved while still on the way to the hospital.

In addition to his active practical work in the field of anaesthesiology, he educated a new generation of Latvian anaesthesiologists.

On 4 May 1990, Georgs Andrejevs voted for the independence of Latvia and promoted its name worldwide as a politician and Foreign Minister, as ambassador, and diplomat. He was a politician, diplomat, and statesman in the period of the Awakening (*Atmoda*), Minister of Foreign Affairs, member of the 5th *Saeima* (the Parliament of the Republic of Latvia) and the European Parliament, active public figure, and two-time holder of the Order of the Three Stars, the highest order of the Republic of Latvia.

Habilitated professor, physician, and statesman Georgs Andrejevs lived a 90-year life rich in scientific achievements. His life is detailed in his autobiography and memoirs “The Time I Was Given” (*Man dāvātais laiks*) (2018) published by *Zvaigzne ABC*, which describe the life of the anaesthesiologist, educator, politician, diplomat, and honorary statesman known to many. When analysing his life and achievements, G. Andrejevs should be mentioned both as a politician and as an outstanding medical professional and researcher. Special mention should be made of his research achievements, international scientific cooperation, which contributed to the elevation of anaesthesiology in Latvia to a high level, and his inventions in anaesthesiology, which are still in use today.

Keywords: Latvian medicine, anesthesiology, reanimatology, politics, scientific discoveries, scientific achievements, and international scientific cooperation.

Kaspars Antonovičs

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija /
Rīga Stradiņš University, Latvia

Juris Salaks

Dr. med., Rīgas Stradiņa universitātes
Medicīnas vēstures institūts, Latvija /
Institute of the History of Medicine,
Rīga Stradiņš University, Latvia